

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Adami Contzen E Societate Iesv, SS. Theol. Doct.
Commentaria In Qvatvor Sancta Iesv Christi Evangelia**

Contzen, Adam

Coloniæ Agrippinæ, M.DC.XXVI

Cvr persecutiones & quas prædicit?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83011](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83011)

IN CAPVT DECIMVMSEXTVM
ARGVMENTVM.

Grauiſſimas apoſtoliſ perſecutiones & certamina prædicit, quorum tamen atrocitatem auxilio Spiritus ſancti ſuperabunt, à quo omnia percepturos promittit, quorum nunc capaces non ſunt. Diuinitatem Spiritus ſancti varie aſtruit, & expedire docet vt vadat, alioqui non venturum paracletum: Eum aperte omnia traditurum, etiam futura annuntiaturum, eorum dolores comparat mulieri parturienti, cuius dolor brevis, & acer, mox proliſ in lucem editæ fructu penſatur. Abire ſe & rediturum promittit, omniaque interim quæ poſtularint à patre accepturos, nec de eorum iam imminente terrore & deſolatione tacet.

Syræ Eccleſia à verſu 16. ad 31. legit in veſperis Dominicæ tertiæ poſt reſurrectionem.

Hinc uſque ad v. 13. c. 17. Matutinis Dominicæ ignis poſt reſurrect onem, & conſecrationem preſbyterorum. Syriace *ܕܡܝܬܝܬܐ ܕܡܝܬܝܬܐ* vechirutionia, quod ex Græco ſumptum eſt, *χρηστικὴν* enim vocant, & Gloſſa notat eſſe de lingua iauan. De conſuetudine porro antiquiſſima vide Dionyſium de Hierarchico ordine c. 3.

VERSVS 1. 2. 3.

Hæc locutus ſum vobis, vt non ſcandalizemini. Abſque ſynagogis facient vos: ſed venit hora, vt omnis qui interficit vos, arbitretur obſequium ſe præſtare Deo. Et hæc facient vobis, quia non nouerunt Patrem, neque me.

QVÆSTIO I.

Cur perſecutiones, & quas prædicit?

Sanctorum
paſſiones ve
res maxi
mas prædi
xit.

§. 1. **M**axima eſt timidis conſolatio, ea quæ pietatis cauſa paſſuntur aduerſa, iam olim prædicta eſſe, non præuiſa modo. Nec modo animos apoſtolorum dominus prophetia tam inſigni excitat, vt ne improuiſo illos calamitatum procellæ obruant, ſed muniri ac obfirmari contra mundi deſeruiſſis fluctibus perſiſtant, quanquam & hoc viſitatum eſt, cui enim meditata iam ſua mala ſunt, facile illa contemnunt: & qui ſub re mortem decernit, ſeruum libenter recipit: ſed maius & altius ſolatiū, quo Eccleſiam vniuerſam & ſingulos fidelium ad certamen roborare Deus voluit. Qui egeſtate premuntur, in carcere tabeſcunt, fortunis exuuntur, excruciantur, facile in voces querulas erumpunt, ſe Deo curæ non eſſe, inde animi contractio ac mœſtitia enaſci ſolet. At Chriſtus ipſa veritas non modo omnium Deum eſſe memorem prænūnciat, ſed iam ab æterno præniſſiſſe, tantique feciſſe ſuorum patientiam ac dolores, vt tanquam res magnas prædixit. Cyro & deinde Alexandro Iſraelitarum pontifex de monarchia veterum vaticinia oſtendit, & miſiſſe vtrumque ad res gerendas, quarum adminiſtrationem diuinitus ſibi datam cognouerant, accendit. Per modo amicorum ſuorum contumelias, tormenta, pulchraſque pro veritatis teſtimonio mortes, tanquam res maximas præſignificauit, vt cum eorum tempora inciſiſſent, martyres remiſceſcerentur per illa iter eſſe ad regnum æternum. Hoc quiſquis animo perpenderit, nunquam aduerſis offendi poterit, ſive ipſe patiat, ſive videat, vt ait Chryſoſtomus: *πολλὰς ἀποθνήſκεις, καὶ δὲν ἀποθνήſκεις*, multos incredulos & dira patientes.

Virtus ad
uerſis cer
nitur.

§. 2. Perſecutiones autem & aduerſa in hoc mundo ſuis Deus amicis conſtituit, vt vera virtute, non cupiditatibus prauis nomen conciliare ſibi conſueſce-

rent, & ſincero animo fortiſque, mundo contempto ad Deum tenderent. Explicuit hoc Dionyſius Areopagita de diuinis nominibus c. 8. An non propius accedunt ad Angelicas virtutes tum, cum pro virili parte diuinum cupiditate ducti, à terrenorum bonorum ſtudio ſecedunt, atque ad hos fortiſſe exercentur in iis periculis & malis, quæ honeſti cauſa perferunt? Itaque, hoc vere dici poteſt potius eſſe diuina iuſtitia proprium, non demulcere & diſſoluere vtilem optimi cuiuſque animum terrenorum bonorum largitionibus: nec ſi quis hoc facere conetur, auxilio præſidioque deſertoreſſe ſinere, ſed confirmare eos in præclaro immutabiliſque ſtatu, eiſque qui euſmodi ſint tribuere pro dignitate. Hæc etiam diuina iuſtitia, vt omnium ſalus laudatur, quod ſuam cuiuſque & ab alijs ſolutam ac liberam eſſentiam atque ordinem conſeruet atque teneat, cauſaque ſit ſua cuiuſque rei actionis.

Cum autem talium rerum affectus abeſſe debeat à ſeruo Dei, non poteſt id rectius fieri, quam ſi res ipſa, occaſioque tollatur. Certamina vero quæcumque ſiue athletarum, ſiue militum, ſi delicioſa eſſent, coronas non mererentur: Quis non eos rideret, qui diuicia aut murali donarentur, quod in roſa vix ſlent? Egeſtie Theodoros Peluſiota Ep. 201. τὸ ἡ τὴν δεινότητα, καὶ τὴν ἐν τῷ δόξῳ ἀπομυſτικὴν τὴν εὐπρεπὴς ἀντιſτείνοντες τὴν εὐφροσύνην. Quod vero iuſti & omni virtute ornati, multa hic patiuntur, hoc conuenienter ipſiſ illis coronas ſignificat. Quemadmodum igitur cum fortiſſe certantem videmus coronam illi dandam iudicamus, ita quos hic pie viuientes cum durarertur forte videmus collatari, præmia æternæ illa fortunæ aſperitate designari certum habemus.

§. 3. Atque hinc apparet aduerſitates eſſe Eccleſiæ velut condimenta, vt Nazianzenus oratione 3. in Julian. expoſuit, probatque exemplis, & ſcripturis, Procl. uerb. 16. Pfalm. 118. Deut. 31. In gentilibus vero hoc præcipue deplorat, quod huius vitæ tranquillitate beatitudinem, contraque aduerſis caſibus infelicitatem definiant. Ipſe Iulianus non ignarus Chriſtianorum virtutem vexationum, & aduerſitatum tolerantiæ acui atque augeri blanditiis potius emollire, quam tormentiſ ſtrangere eorum robur conſtituit. Rem hunc in modum recenſet Nazianzenus oratione tertia. Hæc prima ipſius facinora exortuerunt. Cum autem iam, quod parturiebat continere non poſſet, perſecutio, erumperet, quidam animi aduertere cepit, ſapienti in virio atque in impietate excellenti viro dignum: aut certe ab iſ qui ipſum ad eam accubant, ac velut inungebat edoctus eſt. Sic enim ſecum reputauit, ſi bellum aperire ſuſciperet, ſeq. impietati ducem proſpiceretur, præterquam quod id nimis temerarium atque imperitū futurum eſſet, huius inſuper ſcopo ad quem collinabat, omnino contrariū fore. Nos enim ſi viſ inferretur, acriore cōtentione in victoriam incubituros, ac tyrannidi obuiſum pietatis ſtadium obiecturos cogita-

regit. Solent enim fortes & generosi animi, ei, qui vim as-
perre parat, contumaciter obistere, non secus ac flamma quæ à
vento excitatur, quo amplius perflatur ad vehementius accen-
ditur.

De eisdem persecutionibus etiam oratione 32. ini-
tio multa. Et oratione 15. hortatur, ut iam nunc ma-
linit *malis & iniquis rebus* *malis & iniquis rebus*, quam in altera vita
solvatur *solventur* *solventur*. Huius enim vitæ castigatio est
expiatio, alterius tormentum.

§. 4. Duplicem porro suorum in hac vita cladem
prædicat Christus. Ignominiam, contumeliam, quæq;
ad famam, atque honorem detrimenta pertinent, Dein
graves cruciatus ac mortem. Nam si tormenta quid-
em & necem cum gloria proponeret, iam virtus ipsa
intercideret hominum laudibus ancillata. Fecerunt
ingentia facinora homines alioqui improbiissimi quo
gloriam, ut illi putabant, nominis eternam consequen-
terentur; mortem voluerunt pro laude pacisci. Illa
stultissima vanitate cetera vitia preleserunt. At Chri-
stiano sanctissima facienti, atrocissima propter iusti-
tiam toleranti satis est à Deo videri, illi se probare. Te-
stes alios non querit, qui vel errore, vel malignitate
corrumpere testimonii religionem possunt. Itaque
non modo patiuntur, sed veluti extrema exempla me-
riti, ut Tacitus iudicavit, ut hominum genus supersti-
tiosis molæficæ, ut Suetonius, ut impii, Athei, veneni-
fici, catharmata & eiectiones. Occiduntur ut qui
corrigi non possint, qui suis scelibus alios inficiant.
Itaque primum est ut communione sacrorum, oratio-
num, lectionum careant, & excommunicent, hoc est
enim facere *ἀπομαρτυρεῖν*, extra synagogam fieri, vide
cap. 9. 22. & 12. 42. Magna erat illa ignominia nota,
quali detestabiles, & profanos conspectu & conuer-
satione populi Dei indignos iudicari, nam ceteris et-
iam honoribus conficiens erat, ut excluderentur. I-
mitatus id postea est seculorum persecutorum, Dio-
cletianus, qui dicto Christianos ab honoribus ca-
pellendis prohibuit, ut Eusebius habet libro octavo
historia.

§. 5. Vbi igitur sunt, qui in Christianis veris ac ju-
stis studium duntaxat bonorum operum requirunt?
ipsa opera negligunt? non enim eo se vsque legis ri-
goem extendere committuntur? Ecce contra ex-
communicationem, contumeliam, tormenta, mortem
stare iubentur Christiani, nec sufficit niti, & conari
contra, re autem ipsa succumbere. Qui enim Chri-
stum negavit, qui scelus fecerit iam è piorum numero
eiectus est. Querit Augustinus. Quid mali sit in eo
quod synagoga impiorum eiciantur fideles, cum vl-
tro, & sua se ipse se parare debent? Et mysterium
in eo agnoscit, quod illi qui nolent esse in Christo,
eos eiecerent, qui non poterant esse sine Christo. Ha-
buisset autem eos zelum, sed non secundum scientiam.
Pœna enim magnitudo non consistebat in eo, quod
improborum societate se iungeretur, sed quod tan-
quam impij, omnium odio digni, omnium alloquio
indigni, ab illis qui se Dei populi iactabant arceretur.

§. 6. Lutherus in expositione horum verborum an-
te disputat de sua excommunicatione. [Nam Catho-
licos habere dicit baptismum, sacramenta Scripturam
ab Apostolis, in eorum sedere cathedra, si hic Deus
non est, ubi erit.] Hoc argumentum ait esse, quod su-
pra modum illis difficile sit capere, & eloqui. Imo si-
bi difficile esse soluere, & refutare: præsertim cum tam
multa illis concedenda sint. Verum esse, in papatu ef-
fectum Dei, manus apostolicam, suos ab illis scri-
pturam, baptismum, sacramenta, concionandi pote-
statem ab illis accepisse. Quid alioqui de illis, inquit,
sciremus? Quocirca oportet & fidem, & Ecclesiam
Christi, Christum & Spiritum sanctum cum illis esse.
Quid igitur facio, cum discipulus contra magistros

concionor. Hic eiusmodi cogitationes in animum fa-
ciunt impetum. Nunc errasse me video. Vix enim ne
verbo quidem unquam concionatus essem. Quis enim
auderet Ecclesiam aduersari, à qua fidem accepimus? Cre-
do sanctam Christianam Ecclesiam. Hanc etiam in
Papatu inuenio. Quare necessario consequitur si eam
condemnem, me summa in excommunicatione esse,
abiectionem, & à Deo, omnibusq; sanctis damnatum esse.]

His cogitationibus subinde Deus pulsabat obdu-
ratum pectus. Quid vero ad hæc respondit? Ieremias
se exemplo tuetur, & Apostolorum. Ieremias solus
contra Israel prophetabat, Apostoli è Synagoga
eiciuntur: non esse illam veram Ecclesiam à qua cie-
ctus sit.

Consolatio
improba
Lutheri.

§. 7. Verum quamvis illa argumenta emendatio-
nem impederunt, non tamen animum tranquillum
reddiderunt, nec sane potuerunt. Quid enim exem-
plum Ieremias ad Lutherum? Ieremias sanctificatus
est in vtero, à Deo nominatum missus est, & quid de-
precatus multum tam magnam Prouinciā in usus est
obire exitum prædixit mores impios corrigere cona-
tus est: Dogmata fidei, quæ tum Ecclesia illa tenebat
non mutauit. Lutherus nunquam Dei se voce missum
dicere ausus est. Arrogantia, licentia, libido eum à so-
cietate Ecclesie remouit. Apostolorum facta cum om-
nino conuincunt, eiectioni sunt à Synagoga, cum iam
in ipsis Apostolis & Christianis esset Ecclesia, ab illa
Synagoga, quam desitutam leges ipsius, quibus con-
stituta fuit, prædixerunt. Fidem suam sanctitate vitæ,
& miraculis probauerunt. At Ecclesia Catholica non est vera
Ecclesia, non enim omnes Israelitæ sunt filij Israel. Quid hoc
ad rem? sint multi sane in Ecclesia reprobi, an ideo
Ecclesia non est vera Ecclesia? an ideo potestare non
habet hereticos efficiendi? In republica maior scire pars tollens Ec-
clesiam. est malorum, nec illa tamen ius suum amittit. Quod
si illa sequimur Hussiana errata, nulli Ecclesie ius ex-
communicandi relictum est; nulla est, quæ non ha-
beat malos, ac reprobos, vna sola quæ habet bonos.
Nam in Ecclesia impiorum iusti esse non possunt. Si
vera illa Ecclesia fuit, à qua verbum Dei, baptismum,
concionandi munus accepit, vera etiam fuit, cum er-
rantem excommunicauit. Quem enim veram im-
peratorem accipiendo donatus miles agnoscit,
etiam delicta castigantem ferat necesse est. Eccle-
sia verbum Dei tenenti, tradenti, explicanti credidit,
sacramenta, & cathedram porrigentem agnouit, Et
sane credere, & agnoscere debuit. Nisi enim illi cre-
deret, nulla erat alia cui posset credere. Si crededi ne-
cessitas audienti & accipienti imposita fuit, et Ecclesie
fidei inconcussa veritas cõcessa est, qua nõ falleretur.
Nõ nulli quæ fallit, credere nos Deus iubet, sed ei quæ
est columna, & firmamentum veritatis. Par autem
Ecclesie in fidei & morum doctrina auctoritas. Cum
ergo crediderit discens docenti, & necessario credi-
derit, credere etiam debet errans corrigenti. Nam eadem
protus Ecclesie potestas, quæ veritatem ostendit, &
firmat, & quæ errores manifestat, & dissoluit, quæque
contumaces errorum propugnatores à consortio fi-
delium abscindit. In Ecclesia enim illa iam olim con-
iuncta, fuere. Cogimur, inquit Tertullianus apolo-
g. cap. 39. Ad diuinorum litterarum commemorationem, si
quid præsentium temporum qualitas aut præmonere cogit, aut
recognoscere. Certe fidem sanctis vocibus passimus, spem erigi-
mus, fiduciam firmamus, disciplinam præceptorum nihilominus
inculcationibus densamus. Ibidem etiam exhortationes, casti-
gationes, & censura diuina. nam & indicatur magno cum
pondere, ut apud certos de Dei conspectu: summumque futu-
ri iudicij præiudicium est. si quis ita deliquerit, ut à comuni-
catione orationis & conuentus & omnis sancti commercij rele-
getur.

Martin Ec-
clesia non
clesia non
clesiam.

Vide Cyprianum Epist. 55. & 72. Proterius autem
S 4 filius

filius est, qui matrem agnoscit alentem, abnegat cor-
rigentem, quasi non eiusdem sit, & vitam tuere, & mo-
res formare. Bona docere, mala docere, probare ho-
nesta sectantem, exorbitantem frenare, & coercere.

§. 7. Non dispar Caluini causa. Anathemata Pape
negligenda: excommunicationem tamen in Ecclesia retinen-
dam persolvere conatur. Quia quidem in re bis fallitur.
Nam & Pontificius est in omnes suas, ut pascat, & exi-
tiosas contagione aliqua remoueat: ut Caluino nulli
ius est alios excommunicandi, cum ille in nulla sit Ec-
clesia, nisi quam sibi ipse fecit. Cur sit enim sicut E-
thnicus & publicanus, si quis Caluini Ecclesiam non
audierit falsa docentem. Clemens 1. 7. Stromatū, eos
qui a vetere Ecclesia recedunt pios, & viros Dei desi-
nere esse docet, sicut illi quos Circe mutabat in corpo-
ra beluarum homines esse deserunt. Nam verissime
docet. Δι' αὐτῶν τῶν παλαιῶν ἁγίων ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ, ὁ
πῶς ἡ πόλις ἀποφάσκειν αὐτοῦ, ὅπως ἡ ἐκ μὲν τῶν ἀλη-
θειῶν, ἡ τῶν ἀρετῶν ἐκκλησία ἡτ' ἀναγκαστικῶς γινώσκει, καὶ ἡ
τῶν ἀρετῶν ἀρετῶν. Ex ipsis, inquit, scripturis necesse est ut
clarissime discamus, quomodo hereses aberrant, & in sola ve-
ritate, & vetere Ecclesia cognita sit exactissima, & reuera opti-
ma secta: Ea est in illis, qui Caluinismi succo & colore
sunt imbuti, mutatio.

Vnde vero ius illud veteri Eccl. si aufers, & nouæ
transcriptis: nonne idem omnes sectæ faciunt, ut iam
diabolo etiam suæ sint excommunicationes? Pontifi-
ci vero ius illud iam olim concessum est, cum pastor à
Domino constitutus est totius Ecclesiæ ad eum toto
orbe appellatur, ab eo non appellabatur. Constitutio
Sardicensis Concilii est. c. 4. Præscriptionem ergo ha-
bet illa Ecclesia, ut hæreticos excommunicet, potesta-
tem nullam excommunicandi habet Caluinus, aut Be-
za: nec modo nos eos legitimos pastores negamus, ve-
rum etiam ipsi in Anglia faciunt Episcopi & presbyte-
ri, quos tamen collegas existimant.

§. 8. Cum vero Christus tor suis admonitionibus a-
postolos instruat, ne scandalizarentur, quis nostrum
est, qui securum se à scandalo præsume, eadeat? &
Caluinus tamen arbitratur, minime fuisse periculum, ne
quis à recto cursu auertatur, modo infixa admonitiones hære-
ant. At si illæ excidant? excider: sane possunt: ac pro-
inde scandalizari poterunt. Quid autem opus tam
f. equenter inculcare, si semel dicta non possint exci-
dere.

§. 9. A calumniis & contumeliis ad crudelitatem
proceditur, non quamuis, non vltatam sententiam, sed
inauditam: ut existiment obsequium se præstare Deo:
Græcè λατρεύειν, quasi sacrificium offerre. Tam
earum Deo opus esse Christianos occidere, quam gra-
tum Deo sit sacrificium. vide de latreia Deuter. 13. 9. &
17. 25. Zach. 13. 3. Quod dicitur ἀπαρξεν τὴν ὁδὸν, sed ve-
nit hora. Theophyl. Leont. sed ponit pro etiam, aut, ut
alii pro etiam. Itaque sensus, & synagoga vos ci-
ticient, qui etiam venit hora, ut existiment se obsequium
præstare Deo, si vos occidant. Cultum religionis & sa-
crificium esse arbitrabuntur. & totam crudelitatem pie-
tati imputabunt. Syrus de sacrificio interpretatus est.
קורבן בוקרין בוקרין Corbenam offerre Deo, seu sa-
cere appropinquare Deo. Quanto odio orthodoxos hære-
tici, & Christianos Gentiles persecuti sint, omnium
temporum historia edocuit. Et nunc quoque & Pættum
memoria nimium acta Germaniæ demonstrant.
Proponam vetus exemplum vnum è millibus, quod
mutatis nominibus in Caluinianis ita conuenit, ut
iam non historia, sed Prophetia videri possit orat. 3. Ut
enim edicta eius, (Iuliani) prætereant quæ aduersus ades sacras,
tum publice proponantur, tum priuim explebantur. & vo-
tiorum donorum ac pecuniarum expilationem, non magis ab
impietate quam ab auaritia manantem, & sacrorum vascu-
lorum, quæ prophætiis manibus petulantur & contumeliose tra-

habantur, direptionem, ut etiam sacerdotes & subditos, quæ
pro his rebus abstrahantur, acerbissime, torqueantur, &
columnas cruoris plenas, horum manibus atque complexu dum
virgæ caderentur, per orbem circas, ut etiam sagittarios per
regiones & vrbes discurrentes, atque ipso etiam qui hac impera-
bat, acriter & crudeliores (quo nos videlicet cum Persis &
Scythiæ aliis, Barbaris in ditionem suam atque imperium redi-
gerent) ut hac, inquam, omnia prætermittam, eccui tandem
Alexandrinorum crudelitas ignota est, qui præter multa alia,
quæ aduersus nos designarunt, temporis licentia immoderate
abutentes plebs etiam alioqui seditiosa & furiosa, hunc quoque
impieratibus suis cumulum addidisse referunt, ut sacrosan-
ctum templum nostrum duplici cruore, hoc est victimarum, &
hominum imbuerent, idque Imperatorij cuiusdam Philisopi
duci atque auspicio perpetrasse (Pythodorus uero) ab his tan-
tum rebus nominis famam consecutus? Ecce Heliopolitarum
concurso innotata est: ecce Græcorum, (qui apud eum in ad-
miracione & honore erant: præterea quod ipsius magnificen-
tiam probe per sentiebant) effraus audacia? Ecce Arethusi
furor, qui cum prius obscurus atque ignobilis esset, ab eo tempore
perquam etiam nunc ac celebres fuerunt? Nec enim præclara
duntaxat actio celebris erat: hominum pariter: sed etiam improbi-
tas præuorum hominum gloriam sperans. Illi enim, (ut vnum ex
multis commemorem, quod etiam Atheni horrorem incutere
queat) Virgines castas, & mundo sublimiores, quæ, vix etiam
viris in conspectum venerant, in medium prædicas, vestibusque
nudatas (ut per aspectum contumeliam ipsis prius inferrent) ac
postea profectas atque disiectas (d. Christe, quomodo tuam illius
temporis patientiam feram?) partim propriis etiam dentibus
comminutas edisse, atque, ut eorum execrandum furorem di-
cebat, crudis heparibus sese ingeruisse feruntur, ac cibo illo per-
functos, communem & vltatam admisisse: partim palpitanti-
bus adhuc visceribus suillum pabulum inferuisse, ferocissimis
porcis immixtis hoc spectaculum obiecis, ut simul cum hordeo
carnes lanare atque exedi perspicerent, mixtum alimentum, ac
tum primam conspectum & auditum: quos sanè uel solum demo-
nes suos alere merebatur, qui horum scelerum architectus erat:
quem admodum etiam, ut par erat, & sanguine illo & vulnere
aluit, quod in præcordiis accepit: etiam si miseri homines ad res
huiusmodi sensu careant, ac præ impietate, ne mentis quidem
sint compotes.

§. 10. Quod vero v. 3. dicuntur id facturi, quino
houerunt, neque Christum, neque Patrem, non dicitur
ad impiorum excusationem, sed ut Apostoli fidentius
contra eos insurgant, docere, ac corrigere pergant.
Crassa enim & affectata ignorantia fuit, quæ ipsa pec-
catum erat, quæ etiam Deo illudere tentabant: itaque
odium, reprehensio irritata, furor, cæcitas omnia
præcipitabant. Non aliam agendi rationem hæretici
tenent, prætextum omnium furorum faciunt pietatis.
Nō omnium vna est ratio, seductis ignosci potest, sed
ctores veniam non merentur. Tenenda lex quam ha-
bet orat. 21. Nazianz. Non quemadmodum Leonum catero-
rumque animalium non idem sunt motus atque impetus, nec vi-
rorum ac mulierum, nec senum ac iuuenum, verum & etatū
& generum haud exiguum discrimen est: sic nec prædictorum &
subditorum. Nam plebs hominibus, qui per errorem id admi-
serint, ignoscendum fortasse fuerit, quibus illud plerumque saluti
est, quod animum a curiosa exploratione alienum habent. At
Doctores quo tandem modo idem concedemus, qui aliorum etiam
insitias emendas, nisi id falso sibi nomen arroget. Nam cum
Romanorum legem nemini, quamlibet rustico & indocto, igno-
rare liceat, nec lex vlla extet, quæ criminibus per ignorantiam
commisissæ opem ferat: nonne absurdum est, salutis Doctores &
Antifites salutis principia nescire, etiam si aliquando simplici-
res sint hebetiores animos? Verum his sanè ignoscatur, qui impij
dogmatibus per ignorantiam assensum præbuerunt. Quid autem
de alijs dixerit qui etiam ingenij laudem sibi vendicantes, ob
eas tamen, quas commemorauimus causas, hæretici rerum po-
nientibus manus dederunt, & cum pietatis personam diuturno
tempore tanquam per ludum gessissent, simul & aliquid appa-
ruit,

Excommu-
nicatio Cal-
uiniana.

Sanctus in
Christia-
nos.

Veterum
crudelitas.

